

פרשת יתרו

עצת יתרו

בפרשתנו מסופר על העצה שנתן יתרו למשה .

יתרו רואה את משה שופט את עם ישראל , מהבוקר עד הערב.

ואומר יתרו למשה , לא תוכל לעשות את זה לבדך , אתה חייב עזרה , תמנה דיינים נוספים.

משה מקבל את עצת יתרו ועושה כדבריו.

אבל קצת לא מובן, מה כל כך חכם בעצתו של יתרו ?

לפעמים אנחנו נוטים לחשוב על מחנה בני ישראל עם האוהלים והכל , בתור איזשהו סוג של " מחנה בני עקיבא - " אולי קצת גדול.

אבל לא כך , מדובר על ציבור גדול , שש מאות אלף לוחמים , ומעריכים שעם הנשים הזקנים והטף - זהו עם של כ 2 מיליון אנשים.

באמת משה וכל זקני וחכמי ישראל לא הבינו לבד שאדם אחד לא יכול לשפוט עם שלם ?

בנוסף , אומר יתרו " וְאַנְוֹךְ אֱלֹהִים - וַיִּכְלַת עֲמֹד, וְגַם כָּל הָעָם הִזָּה עַל מְקוֹמוֹ יָבֵא בְּשָׁלוֹם." , אבל לא מצאנו בשום מקום שאכן ציווה ה' על כך , ומה הכוונה " על מקומו יבוא בשלום .?

אלא , שיש הבדל גדול בין משפט משה , לשיטת המשפט שמציע יתרו.

כאשר באו אנשים לדין לפני משה , הם למעשה כאילו באו לפני האלוקים , כמו שכתוב "כי יבוא אלי העם לדרוש אלוקים " .

משה היה שופט ברוח הנבואה , ואומר , ראובן צודק או שמעון צודק .

ולעומת זאת אצל משפט יתרו , הדיינים לומדים את החוקים והעקרונות , וכאשר מגיעים לפניהם בעלי דין , ראשית הם מנסים לחקור ולהבין מה באמת קרה פה, ולאחר מכן לפי איזו הלכה בספר לדמות את המקרה שלפניהם.

אז מה באמת חשב משה ? ברור שהוא ידע שאדם אחד לא יכול לשפוט עם שלם , אך משה לא רצה לגרום לעם ישראל ירידה , הוא חשב וקיווה, שהבעיה תיפתר לכיוון השני, כמו שאומר משה בספר המדבר " מי ייתן כל עם ה' נביאים "או לפחות כל שופטי ישראל נביאים.

בא יתרו ואומר למשה , עוד לא הגיעה העת לכך , עדיין עם ישראל צריך להתנהל כמו כל העמים , עם מערכת חוקים כתובה.

והיכן ציווה ה' ? בפרשה הבאה, לכן נסמכה פרשת משפטים לפרשת יתרו , פרשת משפטים מתחילה בציווי " ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" , וזו החיבור , מכיוון שצריך למנות דיינים, מצווה ה' לשים לפניהם מערכת חוקים שעל פיהם ישפטו.

פרשת יתרו

ומה הכוונה " על מקומו יבוא בשלום ? " - אלא שנוצרה פה בעיה.

לפני כן, המשפט היה בידי הקב"ה, ואצל האלוקים לא תיתכן טעות.

אבל לאחר שתופרט מערכת המשפט, הוא יהיה בידי בית הדין, והדיינים הנם בני אדם, אשר לעיתים טועים, כמו שנאמר " אין לדיין אלא את מה שעיניו רואות ".

ולבעיה זו מכוון יתרו באומרו " וגם כל העם הזה על מקומו יבא בשלום " ולא סתם בפשטות לכך שיקוצרו התורים לבתי המשפט.

והפתרון לבעיה זו הוא בעוד מספר פרשות - בפרשת תצווה.

שם מצטווה משה על בגדי הכהונה, שנאמר " ועשית בגדי קודש לאהרון אחיך ".

אחד מהבגדים הנו החושן, שנאמר " ועשית חושן משפט ".

מהותו של החושן קשורה לנושא המשפט, כמו שכתוב בגמרא, זבחים פח' עמוד ב': כתונת מכפרת על שפיכות דם...מכנסים מכפרים על גילוי עריות...מצנפת מכפרת על גסי הרוח...אבנט מכפר על הרהור הלב...חושן מכפר על הדינים... מעיל מכפר על לשון הרע...וציץ מכפר על עזות פנים.

חושן, מכפר על הדינים.

וזוהו חלקו השני של ציווי ה' - חושן המשפט שיכפר על עיוות הדין, וכך, " כל העם הזה על מקומו יבא בשלום ".

ויותר מכך, סגולתו של החושן רחבה יותר, שכתוב, "ונשא אהרון את-משפט בני-ישראל על-ליבו, לפני יהוה—תמיד".

החושן לא רק מכפר בדיעבד על חטא שנעשה אם קרה עיוות בדין, אלא גם תומך במהלך הדין עצמו.

אולי השם "חושן" הוא משורש "החשה", שתק, כמו "ואתם תחרישון", ובביטוי "חושן המשפט" הכוונה " מחריש במשפט " .

הקב"ה לא עזב לגמרי את הדין בידי בני האדם, אלא הוא נוכח ומסייע ביד הדיינים, בשתיקה, מאחור, ונותן בליבם כדי שיוציאו דין אמת לאמיתה.

כמו שנאמר בגמרא ברכות ו' עמוד א', "ומנין לשלשה שיושבים בדין ששכינה עמהם, שנאמר: "בקרב אלהים ישפוט".

ובעזר"ה נזכה, ובקרוב נשוב למעלת משפט משה, כמו שאמר הנביא ישעיהו פרק יא' א וַיֵּצֵא ה' חֵטְר מִגֵּזַע יִשְׂרָאֵל; וַיִּבְרָךְ, מִשְׁרָשָׁיו יִפְרָה וְכוּ', וְהָרִיחוּ, בִּירְאֵת יְהוָה, וְלֹא-לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפֹּט, וְלֹא לְמִשְׁמַע אָזְנוֹ יוֹכִיחַ.

פרשת יתרו

ואף יותר מכך, כמו שאומר הנביא יואל
"וְהָיָה אֶחָדִי כֵן אֲשַׁפּוֹךְ אֶת רוּחִי עַל כָּל בָּשָׂר וְנִבְּאוּ בְּנִיכֶם וּבְנוֹתֵיכֶם וְכוּ'..
ואז ממילא לא נצטרך יותר " לא דין ולא דיין".